

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 337/04-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. októbra 2004 predbežne prerokoval sťažnosť Magdalény Némethovej, bytom B., zastúpenej advokátkou Mgr. A. S., B., ktorou namieta porušenie jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd postupmi Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 144/01 a Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 300/03, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Magdalény Némethovej **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. júla 2004 doručená sťažnosť Magdalény Némethovej (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv

a slobôd (ďalej len „listina“) postupmi Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 144/01 a Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 300/03.

Z obsahu sťažnosti a príloh, ktoré k nej boli doložené, vyplynulo, že sťažovateľka bola odporkyňou v spore o vypratanie bytu vedenom na okresnom súde. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 15 C 144/01 zo 7. marca 2003 žalobe vyhovel a uložil sťažovateľke, aby byt vypratala. Na základe sťažovateľkou podaného odvolania vo veci rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 5 Co 300/03 z 11. mája 2004 tak, že rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil.

Zo skutkových okolností sťažovateľka poukazuje na nasledovné: *„Manželstvo účastníkov bolo uzavreté dňa 9. 9. 1972. Predmetný byt bol pridelený Národným výborom hlavného mesta SSR Bratislavy, bytový odbor V. N. rozhodnutím o pridelení bytu (...) zo dňa 27. 4. 1983 ako zamestnancovi polície – ministerstva vnútra. Byt bol pridelený pre MV SSR z KBV (komunálnej bytovej výstavby) na rok 1983. (...) Už pred rokom 1998 nevedli spoločnú domácnosť(...). Dňa 13. 3. 1997 (...) manželia N. podali žiadosť o prevod nimi obývaného bytu do vlastníctva ako nadobúdatelia a to titulom BSM. Dňa 23. 7. 1998 účastníci ako manželia vyplnili a spoločne podpísali údaje nacionálii manželov pre realizujúcu firmu S. ku konečnému vyhotoveniu zmluvy o prevode vlastníctva bytu. S. dňa 27. 7. 1998 urobil do spisu záznam o následnom opatrení V. N., že žiadosť o odkúpenie bytu podal len on sám a že treba čakať vyjadrenie. V. N. dňa 28. 1. 2000 podal návrh o rozvod manželstva, konanie sa viedlo na Okresnom súde Bratislava V pod spis. zn. 15 C 31/00. Súd manželstvo rozviedol 16. 3. 2000. Rozsudok o rozvode manželstva nadobudol právoplatnosť dňa 11. 5. 2000. Odporca podal dňa 2. 4. 2002 návrh na zrušenie práva spoločného nájmu bytu manželmi, ktorý návrh v priebehu konania procesne zmenil na návrh uloženia povinnosti vypratania zo služobného bytu s právom bytovej náhrady (...).“*

Sťažovateľka zastáva názor, že pokiaľ okresný súd žalobe vyhovel a krajský súd rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil, došlo tým k porušeniu jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj k porušeniu základného práva na spravodlivé

súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a podľa čl. 36 ods. 1 listiny.

Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd sťažnosť prijal na ďalšie konanie a po vykonanom dokazovaní takto rozhodol:

„Okresný súd Bratislava V. v konaní vo veci vedenej pod sp. zn. 15 C 144/01 a Krajský súd v Bratislave v konaní vo veci vedenej pod sp. zn. 5 Co 300/03 porušili právo sťažovateľky na poskytnutie súdnej ochrany zaručenej v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky právo vlastníť majetok, a to najmä tým, že vec posudzovali a rozhodnutia zakladali na právnych predpisoch, ktoré boli ku dňu posudzovania skutkového stavu neúčinné (nezákonné rozhodnutia) a tým, že jej uložili povinnosť vypratať byt č. ... jej odňali právo tento nadobudnúť do jej vlastníctva podľa zák. č. 182/1993 Z. z. Ďalej súdy neposúdili všetky skutočnosti, ktoré vyšli v konaní najavo a nevyhodnotili dôkazy v súlade so zákonom, nerozhodovali podľa platných a účinných právnych predpisov, čím porušili právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nerešpektovaním procesných predpisov pri hodnotení dôkazov a toho, čo v konaní vyšlo najavo podľa § 132 OSP a neodôvodnením rozsudkov v súlade s § 157 ods. 2 a 3 OSP a Krajský súd v Bratislave ustanovenia § 212, § 213 OSP tým, že sa vôbec nezaoberal rozsahom a dôvodmi odvolania.

Ústavný súd Slovenskej republiky rozsudok Okresného súdu Bratislava V. č. k. 15 C 144/01-182 zo dňa 7. 3. 2003 a rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 5 Co 300/03-209 zo dňa 11. 5. 2004 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Bratislava V. na ďalšie konanie a rozhodnutie.“

Sťažovateľka zároveň žiada uhradiť trovy konania v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu, v tomto prípade všeobecných súdov rozhodujúcich v spore sťažovateľa, nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, alebo z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť

ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 56/03, II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02).

Ústavný súd preto preskúmal opodstatnenosť predloženej sťažnosti v naznačenom smere, predovšetkým možnosť preukázania príčinnej súvislosti medzi postupom všeobecných súdov a základnými právami upravenými v čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, porušenie ktorých sťažovateľka v sťažnosti namietala.

Z priložených rozhodnutí všeobecných súdov ústavný súd zistil, že vo veci, v ktorej sťažovateľka namieta porušenie označených práv, rozhodol okresný súd rozsudkom sp. zn. 15 C 144/01 zo 7. marca 2003 tak, že sťažovateľka je povinná vypratať byt nachádzajúci sa v bytovom dome v B. do 15 dní od zabezpečenia náhradného bytu a konanie o vzájomnom návrhu sťažovateľky na zrušenie práva spoločného nájmu bytu manželov zastavil. Na základe odvolania podaného sťažovateľkou rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 5 Co 300/03 z 11. mája 2004 tak, že rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil.

1. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti namietala okrem iného porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok.

Subjektom, ktorému sa priznáva ochrana podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, je vlastník.

Už samotné znenie, ako aj výklad tohto ustanovenia ústavy bez akýchkoľvek pochybností vylučuje možnosť vyslovenia záveru (ktorého sa sťažovateľka pred ústavným súdom domáha), že rozhodnutiami všeobecných súdov by malo byť porušené vlastnícke právo sťažovateľky.

Pokiaľ nedošlo k porušeniu ústavnoprocených princípov podľa čl. 46 až 50 ústavy v konaní pred všeobecnými súdmi pri aplikácii hmotnoprávných predpisov, ústavný súd

nemá právomoc na konanie a rozhodovanie o sťažnosti z dôvodu princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu.

Základné právo hmotného obsahu, medzi ktoré vlastnícke právo nesporne patrí, možno namietat' v konaní pred ústavným súdom, pokiaľ došlo k porušeniu ústavnoprocených princíпов podľa čl. 46 až 50 ústavy.

Ústavný súd dospel k záveru, že označené rozhodnutia všeobecných súdov, ako aj dôvody uvádzané sťažovateľkou v sťažnosti neobsahujú také skutočnosti, ktoré by svedčili o porušení ústavnoprocených princíпов.

Sťažovateľka namietala porušenie vlastníckeho práva postupmi a rozhodnutiami všeobecných súdov, ktoré zjavne nie sú v príčinnej súvislosti so sťažovateľkou namietaným porušením práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Príčinnú súvislosť tvrdí sťažovateľka iba z dôvodu, že nebola úspešná v občianskoprávnom spore, jej tvrdenie však takúto súvislosť nevytvára a ani vytvorit' nemôže. Všeobecné súdy vykonávaním svojich ústavne vymedzených kompetencií vôbec nezasahovali a ani nemohli zasiahnuť do základných práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Súdy sa zaoberali v rozsahu zákonných úprav len tým, akým právom sťažovateľka byt užívala, aký charakter byt má, či má sťažovateľka povinnosť byt vypratat' so zabezpečením bytovej náhrady alebo bez nej.

Vzhľadom na tieto skutočnosti a závery ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľky v tejto časti z dôvodu nedostatku svojej právomoci (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

2. Tú časť sťažnosti, v ktorej sťažovateľka namietala porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa každý môže domáhat' zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Článkom 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje ochrana viacerých záujmov, predovšetkým práva na prístup k súdu a práva na spravodlivý proces, ktorému ochranu poskytuje aj čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 36 ods. 1 listiny .

Sťažovateľka namietala, že postupmi všeobecných súdov došlo k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože závery okresného súdu a krajského súdu, ku ktorým dospeli v označených konaniach, nepovažovala za správne a zodpovedajúce zákonu.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu k porušeniu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, predovšetkým ak by všeobecný súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby (II. ÚS 8/01) alebo v prípade opravných konaní ak by všeobecný súd odmietol opravný prostriedok alebo zastavil o ňom konanie bez toho, aby ho meritórne preskúmal a rozhodol o ňom v spojitosti s napadnutým súdnym rozhodnutím.

V prípade sťažovateľky však nešlo o odmietnutie spravodlivosti majúce za následok porušenie základných práv. Jej právo na súdnu a inú právnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie bolo v celom rozsahu realizované, aj keď nie podľa subjektívnych názorov sťažovateľky. Sťažovateľkina nespokojnosť s obsahom rozhodnutí všeobecných súdov nie

je dôkazom ich neústavnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecných súdov svojím vlastným.

Ústavný súd stabilne judikoval, že do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne (napr. I. ÚS 24/00, III. ÚS 53/02). K tomu treba dodať, že aj taký zásah podlieha princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu a je preto podmienený tým, že zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne konanie všeobecného súdu nie je napravitel'né účinným procesným prostriedkom alebo postupom nadriadeného alebo inštančne vyššieho stupňa všeobecného súdu.

Podľa názoru ústavného súdu rozhodnutie okresného súdu sp. zn. 15 C 144/01 zo 7. marca 2003 a rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 5 Co 300/03 z 11. mája 2004 obsahujú dostatok skutkových a právnych záverov na ich výroky a ústavný súd nezistil porušenie ústavnoprocených princípov konania pred týmito súdmi podľa čl. 46 až 50 ústavy, ale ani že by závery všeobecných súdov boli svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore či urobené v zrejmom omyle a v nesúlade s platnou právnou úpravou. Ústavný súd v takom prípade nemá žiaden dôvod a ani oprávnenie na prehodnocovanie záverov všeobecných súdov. Tvrdenia s'ťažovateľky preto podľa názoru ústavného súdu sledujú len dosiahnutie zmeny súdneho konania, ktoré skončilo nepriaznivým výsledkom pre s'ťažovateľku, čo však nemožno spájať s pojmom spravodlivý proces a porušovaním jeho princípov.

S'ťažovateľka ďalej tvrdila, že krajský súd ako odvolací súd porušil jej základné právo na spravodlivý proces, pretože sa nezaoberal rozsahom a dôvodmi odvolania.

Ústavný súd poukazuje na tú skutočnosť, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vyjadruje to aj znenie § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku

(ďalej len „OSP“), podľa ktorého v odôvodnení rozsudku uvedie súd podstatný obsah prednesov, stručne a jasne vyloží, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov spravoval, prečo nevykonal i ďalšie dôkazy, a posúdi zistený skutkový stav podľa príslušných ustanovení, ktoré použil. Takéto odôvodnenie musí obsahovať aj rozsudok opravného (odvolacieho) súdu (§ 211 OSP). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového, ale aj odvolacieho), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces.

Vychádzajúc z týchto ústavne významných úvah je ústavný súd toho názoru, že neexistuje žiadna spojitosť medzi odôvodnením rozhodnutia krajského súdu a tvrdeným porušením základného práva sťažovateľky na spravodlivý proces. Krajský súd v časti svojho rozhodnutia uviedol, že *„Zmenou právnej úpravy obsiahnutej v ust. § 871 ods. 4 O. z. účinnnej počnúc od 1. 1. 1992, podľa ktorého osobné užívanie bytov slúžiacich na trvalé ubytovanie pracovníkov organizácie sa mení na nájom služobného bytu, pokiaľ tieto byty spĺňajú kritériá ustanovené zákonom pre služobné byty, pokiaľ tieto podmienky nie sú splnené, mení sa také osobné užívanie na nájom, došlo k zmene charakteru predmetného bytu. (...) výlučným nájomcom i po 1. 1. 1992 zostal navrhovateľ. Nemožno súhlasiť s právnym názorom odporkyne, podľa ktorého počnúc od 1. 1. 1992 predmetný byt nadobudol charakter podnikového bytu podľa zák. č. 41/1964 Z. z. z toho dôvodu, že tento zákon počnúc od 1. 1. 1992 bol zrušený, teda nebol už účinný. Je síce pravdou, že neplatil ešte ani zákon č. 189/1992 Z. z., ktorý definoval pojem služobného bytu, avšak transformačné ust. § 871 ods. 4 O. z. v znení platnom od 1. 1. 1992 odkazuje na zákon o služobných bytoch. To znamená, že v právnej úprave služobných bytov nastalo v období od 1. 1. 1992 do 13. 5. 1992 právne vákuum. Avšak z dôvodu odkazu na zákon o kritériách pre služobné byty – vzhľadom na to, že sporný byt – ako je uvedené vyššie – nemohol nadobudnúť charakter podnikového bytu – sa stal podľa novej právnej úpravy bytom*

služobným. (...) Charakter služobného bytu mal predmetný byť až do uplynutia troch mesiacov od skončenia služobného pomeru navrhovateľa s Ministerstvom vnútra SR, t. j. do 8. 1. 1999. Vtedy sa byt jednoznačne stal bytom obecným. Právo spoločného nájmu účastníkov k tomuto bytu podľa § 703 ods. 1 O. z. v znení platnom k tomuto dňu (ak sa za trvania manželstva manželia alebo jeden z nich stanú nájomcami bytu, vznikne spoločný nájom bytu manželmi) však nevzniklo, keďže účastníci v tomto čase už trvale spolu nežili (§ 703 ods. 3 O. z.). Táto skutková okolnosť bola tiež nesporná, keďže odporkyňa i na odvolacom pojednávaní potvrdila, že s navrhovateľom spolu nežili od roku 1994, takže ich spoločné nežitie bezpochyby v januári 1999 už vykazovalo znaky trvalosti“.

Takto koncipované odôvodnenie dalo vyčerpávajúcu odpoveď na skutkovú a právnu podstatu odvolania, a preto jeho obsah neosvedčuje okolnosti majúce za následok sťažovateľkou namietané porušenie jej práva na spravodlivý proces.

Ústavný súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou opakovane vyslovil, že ak sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom namietal také porušenie základného práva alebo slobody, ktoré podľa okolností prípadu nemohlo nastať, ústavný súd návrh odmietne ako zjavne neopodstatnený (napr. II. ÚS 70/99, III. ÚS 45/03).

Ústavný súd napokon poznamenáva, že rozhodovanie o zrušení sťažovateľkou označených právoplatných rozhodnutí vyplýva z čl. 127 ods. 2 ústavy a prichádzalo by do úvahy iba v tom prípade, ak by nadväzovalo na rozhodnutie o vyslovení porušenia jej základných práv. Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd o tejto časti návrhu na rozhodnutie (petitu sťažnosti) nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2004

